

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V edinosti je moč!

Naročnina knaša
za vsa leta 24 K., pol leta 12 K., 3 mesece 6 K. — Na naročbe brez dopolnjenih naročnin se uprava ne ozira. Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista „Edinost“ in ne na posamezne pisarne. Naročnino, oglašje in reklamacije je pošiljati na upravo lista „Edinost“.
UREDNIŠTVO: ul. Giorgio Galatti 18. (Narodni dom.)
Izdajatelj in odgovorni urednik STEFAN GODINA. Lastnik tiskarne konzorcij lista „Edinost“ — Natianila tiskarna konzorcij lista „Edinost“ v Trstu, ulica Giorgio Galatti št. 18.
Polno-branitični račun št. 841.652.

Izhaja vsaki dan.
Tudi ob nedeljah in praznikih ob 5. uri ob ponedeljkih ob 9. uri zjutraj.
Posamične številke se prodajajo po 3 novč. (6 stotinko) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici. Ljubljani, Gorici, Celju, Kranju, Mariboru, Celovcu, Idriji, St. Petru, Sežani, Nabrežini, Novemestu itd.
Oglašje in naročbe sprejema uprava lista „Edinost“, ulica Giorgio Galatti št. 18. — Uradne ure so od 3. pop. do 7. zvečer. — Cene oglašja 16 st. na vrsto peti; poslanice, obznanje, javne zahvale in domači oglašji po pogodbi.
TELEFON šte. 1157.

C. kr. višja gimnazija v Novemestu.

II.

Predno preide na dalje k vprašanju naše gimnazije, naj izročimo tu javnosti dobesedno dopis tukašnjega c. kr. okrajnega šolskega sveta, da bo vsprlo istih javnost sama mogla soditi ali ne! Evo, čitajte in sodite!

Št. 784.

Krajni šolski svet v Rudolfovem.

Iz vsakoletnega poročila c. kr. okrajnega šolskega nadzornika o mestni deški šoli je razvidno, da prostori, v katerih je šola nastanjena, nikakor ne zadostujejo, da so tako tesni in slabi, da bi se morali (čujte!) iz zdravstvenih ozirov zapreti — so v sramoto naprednemu (sic) mestu. Vsaka kmetička občina ima boljše šolske prostore, nego mesto Rudolfovo, tako, da se celo okoliške občine, ki zidajo nove šole, spodbikajo nad slabimi šolskimi prostori v Rudolfovem. Skrajni čas je, da si Rudolfovo, ki vendar hvalevredno napreduje v vseh drugih delih, zida šolsko poslopje, ki bo ustrezalo vsem predpisom. Krajni šolski svet se vabi, da dogovorno z mestnim starešinstvom vzame šolsko vprašanje čim prej v pretres, ter da o tozadevnih ukrepih sporoči tu sem do konca junija t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem

dne 17. aprila 1905.

Predsednik:

Reichbach L. r.

Tako torej oznanjuje šolska vlada sama stanje poslopja, ki nosi ime c. kr. državna višja gimnazija in v katerega priličnih prostorih (last mestne občine) se nahaja deška ljudska šola.

V karakteristiko nadaljnjih izvajanj naglašamo še enkrat dejstvo, da so ti prostori servitutna last mestne občine in da ima mesto v teh prostorih že od začetka vseh začetkov svojo deško šolo. Komentirali tega ne bomo danes, pač pa navajamo še v prilog svojemu nadaljnjemu življenju, kar je ravno šez 4 mesece po tem dopisu v križnem nasprotju pisala osrednja vlada v ravno tej stvari. Evo tu Vam odlok c. kr. naučnega ministerstva št. 1561 od dne 17. avgusta t. l., kolikor možno posneto po izvirniku:

»Vspričo nezadostnosti (!) poizkušene pravnega in stvarnega stališča in vspričo predvidne nedostopnosti prispevka občine

Rudolfovo k zidanju novega gimnazijskega poslopja, se tozadevno vprašanje tuštrane nikakor ne more dovoljno rešiti, ker razun tega tudi relativno premalenkosti obsega te šole nikakor ne opravičuje ogromnega prispevka iz državne blaginje za to poslopje, izlasti ne ob sedanjih neugodnih razmerah.

Deželnemu šolskemu svetu se torej naroča, da ukrene odstranitev označenih zgradbenih in zdravstvenih nedostatkov, oziroma, da odredi izboljšanje nameštjenja tega zavoda potom izdatno manjših stroškov in sicer z eventualno uporabo priličnih prostorov ljudske šole za gimnazijo (Aha, to bi jim dšilo tem gospodom!) ali pa potom popravi na poslopju samem z eventualno potrebnim prizdom.

Temu sledi še nekaj praznih fraz in naredba seveda, da se ima ta stvar realizirati s 25. februarjem prihodnjega leta.

»Unter den gegenwärtigen ungünstigen finanziellen Verhältnissen« — pravijo. Nu, za nas Slovence menda niso nikdar »günstige Verhältnisse« na naši centralni vladi. Za nas Slovence, ki smo bili vedno tako potrpežljivi, da je mogla država — kakor se pravi — drva cepiti na naših hrbtih: za nas Slovence nima vlada nikoli denarja! Pač ga ima, da ga siplje s polno roko za šole v — Albaniji!! In sicer za italijanske šole, kakor je bilo čitati te dni po časopisih.

Sicer pa se hočemo še baviti s to naredbo naučnega ministerstva.

Pisma iz Prage.

(Izvirni dopis).

Dne 3. grudnia 1905.

(Dlje.)

Glavno zbirališče je bil torej ogromni trg pred vinogradskim »Narodnim domom«. Bilila se je prva popoldanska ura. Vse je bilo na svojem mestu. Nestropno pričakovanje in mrzličavost. Solnce se je zisibalo na azurnomodrem nebu in v jasni solnični luči so se lesketali kazalci ure na stolpu sv. Ludmille. Prejani žum je pojema in udarec prve popoldanske ure je zadonel po vsem trgu. Trobente rediteljev so zadonele in takoj nato se je začel pomikati spreved. Otvarili so spreved narodni socijalisti in sicer — narodno ženstvo. Sprejeli so nesle 3 osebe ogromni napis: »V boj proti útisku narodnimu i socialnemu«. Za tem napisom je bila nešena krasna slovaneska trikolora narodnega ženstva in na njej napis: »V boj za vo-

lební pravo ženstva!« Spreved so torej otvarjale ženske in sicer žene in dekleta iz uglednih meščanskih krogov. Stopale so v dvanajestostopih, in vaskomur, kdor jih je videl, ostane njihov nastop v spominu za vedno. Imele so svoje rediteljice, v vseh vrstah je vladal grobni molk — pri ženskah nekaj (pa brez zamere!) tako izrednega! — in vsem je imponirala njih taktika jednokomerna hoja. Za njimi so prišli narodni socijalisti, vodjeni od svojih poslancev. Teh je bilo nad 100.000. Narodnim socijalistom so se pridružili vsi meščani, Sokoli itd. Vse ostale mase naroda pa so reprezentovale socijalno demokracijo. Koj ob začetku so nosili narodni socijalisti velikansko zastavo v čeških barvah. Na njej je bila naslikana prelomljena puška, nad puško pa dleto in kajiga. Zaamenje, da je prišel konec militarizmu in da je nastopila doba dela: z roko in glavjo. Nad puško pa je bilo napisano: »Pryč s militarizmom!« Bili so še napisali: »Pryč s centralizmom!« »Choeme český demokratický stát!« S to zastavo je bila drastičnim načinom (kakor to samo Čehi znajo) izražena nevolja čeških vrst proti militarizmu. Imenovana zastava je vzbujala velikansko pozornost in je morala biti vrlo neprijetna gotovim krogom. Vseh zastav je bilo v sprevedu na stotine; nekatere so imele napisane cele verzje. Z ozirom na mali prostor omenim samo nekatere napise, da esaj. Čitateljstvu predstavim mišljenje češkega naroda. Med meščanskimi krogi je bila nešena zastava z napisom: »Pryč s pauskou s ním ovnou!« (Proč z gospodsko zbornico!) »Na troskuch tyranie zbudujme chrem svobody!« (Na troskih tiranije postavimo hram svobode!) Veliko pozornost je vzbujalo dejstvo, da so mnogi napisi bili vzeti iz pesnitve »Písní otroka« (Pesni sužnja), ki jo je svojetčasno speval češki pesnik Svatopluk Cech in ki je zaradi te svoje pesnitve moral živeti dlje časa v prognanstvu. Ta globokozmna pesnitev češkega nestir pesnika opeva državnoopravno razmerje, v katerem se nahajajo Čehi nasproti Avstriji. Vse dejanje je predstavljeno na sčrčarska tla in je tako globokouno zamisljeno, da človek v prvi hip niti ne opaža, da se namigava na avstrijske razmere. Tako je bilo tudi možno, da je pesnitev v prvem nastiku izšla brez konfiskacije, ker je bil cenzor tako kratkoviden, da je v resnici mislil, da se stvar odigrava na sčrčarskih tleh. Nekatera dejstva in osebe so tako živo očrtane, da jih vsaki politični mislec mora spoznati na prvi hip.

Spreved je šel od »Narodnega doma« k

muzeju kraljevine Češke, od todi čez veliki Vavčavski trg, kjer se je razcepil: prvi del je šel čez Příkope, drugi pa naravnost na staromestni trg. Impozanten je bil nastop Sokolstva, ki so imponirali posebnost z umerjeno hojo, tako, da je kar odmevalo po ulicah. Lepo je bilo gledati tudi razne obrtniške združbe, ali kakor so jih v starih časih imenovali »cunfice«, ki so korakale vsaka pod svojo zastavo. Mesarji pod svojo zastavo, krojači, peki, kovači itl. Kaj prijetno je deloval nastop gostilničarjev. Bili so vsi v črnih oblekah, a na prah so nosili zelenobele znake.

Predmetom stalnega občudovanja je bil tudi neki gost z Ruskega, ki ga je poslal v Prago navlaš na to manifestacijo ruski revolucionirski odbor.

Drastično strašne utise je vzbujala velika zastava, na kateri so bile naslikane mrtvaške glave. Vse podobne ena drugi, kakor je podoben krajcar krajcarju. Nad glavami pa je bilo napisano:

»Lebky mloute, kdo z vas byl králem a kdo žebrákom?!« (Lobanje govorite, kdo iz vas bil kraljem, a kdo žebrakom?) Do vrhunce pa se je stopnjevala pozornost, ko so prišli na vidik alegorični vozovi. Bili so trije. Prvi voz je bil obladen poljedelski voz najprostejšje vrste in vlekla sta ga dva vola. Na vozu pa je bila črna odprta rakev, v njej pa je ležal umetno narejen mrlič. Truplo je predstavljalo aristokrata; pri so mu bila polna zlatih in srebrnih redov. Nad vozom pa je bil napis »Privilegije«. Alegoričnim načinom se je hotelo pokazati, da ne sejo k pogrebu privilegijo, ki jih je deležno plemstvo v največji meri. Kdor se je kolikšaj bavil z biografijo proslulih avstrijskih državnikov, in kdaj promatral njih firižnomije, bilo tudi samo na papirju, je moral na prvi hip spoznati, da je ta umetno narejeni mrlič predstavljal češkega plemiča grofa Thuna. In res so pisale o tem mnoge češke novine. To je tisti Thun, ki je bil nekaj časa ministerki predsednik. Pravijo, da je on povzročil največ takozvanega »avstr. zla« med Čehi, ko je bil še namestnik v Pragi, vsled česar je česom precej antipatičen. Za vozom, ki je predstavljal pogreb privilegijev, je stopal črn konj. Zato se je Thun par dni po 28. list. tako razkorail v gospodski zbornici, rekši, da bi vlada imela zapreči take demonstracije. Drugi voz sta vlekla dva črna vrance. Bil je to istotako primitiven poljedelski voz; na njem je ležala zaprta črna rakev. Ta rakev je bila zagrnjena v črno-rumeno avstrijske barve. Voz pa je nosil napis »Kuriatni parlament«.

— Štoda jih je, ker je bilo to junaško pleme, je rekel Ivaniš, škoda, da se je toli junaška kri dala ra'e vragu nego Bogu.

— Kaj hočeš, je odgovoril Hrvoja, Mikašič so se držali Šimana ter smatrali njega za kralja, zato so se protivili junaški vlasti kralja Tvrdka in bana Ivaniša.

— Mislili tako, se je na mehnul od strani škof Pavel.

— Mislim škof moj, je odgovoril Hrvoja.

— A jaz bi rekel, je rekel na to škof, da nisi uganil pravega pote, vojvoda, pre-mnogi naši ljudje res verujejo, da se tvujemu kralju, a tudi naši ligi primoraka mesta odtežajo z nohti in zobmi zato, ker žele ostati v trdni zvestobi do ogrskega in hrvatskega kralja Šimana, a to veruje tudi Šiman sam. Nearečai Luksenburgovec, ki ne sluti, da je on le ščit, za katerim se prede fina spletka. Dokaz za to so ravno Mikašič v Trogiru, prividno zvesti podaniki Šimanevega veličja. Kar je v Dalmaciji latinske kaplje in latinskega semena, to sovraži iz dna duše vsaki glas, vsaki dih roda slovan-skega.

(Pride še.)

PODLISTEK.

Prokletstvo.

Agodovlaski roman Avgusta Šenoe. — Nadaljevati in dovršil I. E. Tomić.

Prevel M. O.—š.

— E, da ti prav povem, gospod vojvoda, je odgovoril Berislav. Moj stric Ivan je letal kakor strela sem in tja ter je zmahnal sedaj na to, sedaj na ono stran, tako, da so se mesta slednjich uklonila, kakor tudi sam veš.

Dalmatinski meščani so še mladi v zvestobi do nas, je rekel Hrvoja, osobito pa Spljetčani, ki smatrajo tudi kralja Tvrdka in vse Bošnjake za krivoverne Patarene (po-rebna verska sekta), da-si je kralj očito ispovaldal, da je pravi sin rimske katoliške cerkve.

— To ti še ne bil tolik vzrok nasprotnosti, dragi vojvoda, je rekel Ivaniš, naši primorci trgujejo z Grki, celo s Saraceni, a to niso nikakor pravoverni ljudje. Njih je zaslepila veličina dežel Marijinih in Šimanevovih in so se nadejali, da se po vladarju, ki drži z jedno roko nad Ogrsko, Hrvateko,

Slavonijo in Dalmacijo, ki ima važno besedo v kraljevini Češki, ki slednjič drži vajeti rimsko-nemškega cesarstva, da se po takem človeku dokopljejo do zlatih privilegijev in svaščev in v trgovini, in da bo vsako obzidano mesteca za-se, kakor samostalna država, ki mu ne sme zapovedovati niti hrvatski ban, niti zbor velikašev kraljevine Hrvatske.

— Nu, mi imamo v vsakem mestu zaatno stranko, ki pridobiva z vsakim daem novih moči in več pristašev, ker je vladanje, ali bolje rečeno: slepienje Šimanovo od dne do dne neumnije. Naš dalmatinski trgovec se drži dane beseda tudi brez pisma; on ni ne Grk in ne eigan, je rekel gospod Berislav, se je obrnil do Hrvoja, ampak človek trdne zvestobe, ki ne prelamlja tega, kar je obljubil.

Sedaj uvažite, da svet smatra kralja najvišim sodnikom na zemlji, virom vse pravice, ki jo je prejel od Boga. A kaj poročajo ti ljudje, dobri in pošteni v svojih opravilih, ko jim Šiman obljublja od dne do dne oborožene pomoči samo zato, da morejo njemu ohraniti zvestobo, a ko vidijo potem, da je vsako obečanje kralja, tega najvišjega sodnika, gola laž in prevara. Tega so ljudje sili in zato raste naša moč ter prestopa mesto za mestom pod prapor go-

spoda Tvrdka ter se pokori hrvatski oblasti. To se degaja po nekod od sra, ali na mnogih krajih so nam prijatelji samo zato, ker imamo moč v rokah; stara resnica je, da človek trgovec, ki gre za svojim dobičkom drži z njim, ki je močnejši, pa je danes za Petra, jutri za Pavla, a pojutšnjim za vraga, iz čegar denarnice more že vleči zlatin eskinov. Nu, o tem pa se ni bati, gošoda moja, da bi se mesta za našim hrbtom odtrgala od nas, ali da bi se morda dvignila proti nam, ko pojdemo prihodnje spomladi na sever proti Hrvatski. V Vrani, Klisu in Kaizu ostane vsakako en del vojske, ne mnogo, ali izbranih čet, da bodo v trdnem kraju, kakor sokoli sredi svojega gnezda pazili, da-li se morda v dolini ne miče zverjad, ki jo, ako bo trebalo, zalote in jo z ostrim kljunom nauče pameti.

Pred Zadrom bodo plavale naše ladije, da se slavnemu svetovalstvu tega vlaškega gneada ne bi izljubilo izleteti v ladijo in navaliti na katero zvesto nam mesto ali otok. Ako bi Spljetčani rogovilihi, najeli smo proti njim hude Bračane, trde otočane, iz katerih ne bi niti vrag izkresal druge nego hrvatsko iskro. Šbenik se ni nikdar mnogo upiral, a v Trogiru so poginili nedavno Mikašič, odpadnaki hrvatskega rda, v lastni svoji krvi.

Krašen utis je napravljaj tretji voz: vlekli so ga 4 beli konji in na njem so sedeli razni rokodelci z orodjem: kladivo, žago, dleto, itd. (Pride še).

Avstrijska poslanska zbornica.

Dunaj 11. Ob začetku seje je ministarski predsednik odgovoril na interpelacijo ministrskega predsednika barona Gautscha glede brzojavke, s katero je nadvojvoda pozdravil zadnji katoliški shod. Minister je rekel, da se je nadvojvoda poslužil pravice, ki jo ima vsak državljani. — Na interpelacijo posl. Breiterja o govorih glede dogovora z Rusijo, da Avstrija eventualno uduši revolucionarno gibanje v ruski Poljski, je baron Gautsch izjavil, da so te govorice brez vsake podlage.

Na to je ministarski predsednik odgovoril na interpelacijo posl. Sylvestra glede vdelitve Avstro-Ogrske na demonstraciji brodomlja proti Turčiji.

Zbornica je s 104 proti 17 glasom odklonila nujnost predloga posl. Seira glede uvedbe personalne unije. Posl. Mazorana in Hortis sta umaknila svoja nujna predloga glede ustanovitve italijanskega vsehšolskega v Trstu oziroma glede pripoznanja diplom, dobljenih na italijanskih vsehšolskih. Prihodnja seja jutri.

Kriza na Ogrskem. — Upor Rumunov.

Ministarski predsednik Fejervary je imel zopet odpotovati iz Budimpešte na Dunaj. Listi so vsaj tako poročali. Najnoveje vesti pa sporočajo, da je to potovanje odloženo za par dni. Onem pa hočejo vedeti, da je ta odločitev v kavalari zvezi z novimi zaupnimi pogajanjmi, ki so se pričeli s glavarji in voditelji koalicijske.

»Neue Freie Presse«, ki je bila vsikdar na uslugo madjarskim mogotcem in je tudi sedaj — valje vsem blaznooki, ki jih tu pa tam, zavoljo lepšega, priobčuje proti madjarskim pretenzijam — v čitnih zvezah s voditelji koalicijske, piše že par dni sem tako, kakor da hoče gladiti pot tem novim pogajanjem in jim pripomoči do vseh. Postavlja se na stran koalicijske proti Fejervaryju, ob enem pa roti prvo, naj pomisli na posledice, ki bi gotovo navale, ako bi se nadaljevala borba med glavnima konstitucionalnima činiteljema: kraljem in večino parlamenta. Te posledice da bi bile neizogibne in bi najhujše zadele Madjare same. Ob enem zagotavlja, da je na obeh straneh opaziti neko stremženje, neko željo po premirju in — posledno — tudi po pomirjenju. In to se rdi dunajskemu listu znamenje, da razpoloženje za rešitev krize že dolgo ni bilo tako ugodno. — Vprašanje je seveda, da li je tu le želja porodila misel, ali pa morda »Neue Freie Presse«, ta stara sovražnica vseh Slovanov, res sluti, da se kaj neprijetnega pripravlja za najljubljene Madjare?!

In res se že nekaj dni sem širijo neke govorice, ki hočejo vedeti, da med Rumuni v Transilvaniji kudo vre proti Madjarom. Rumuni da postajajo naravnost uporni proti svojim madjarskim tlačiteljem. Izlasti svečelniki in učitelji da netijo protimadjarsko propagando. »Doli z Madjari!« — to da je sedaj parola Rumunom, ker so ti poslednji uverjeni, da Madjari zahtevajo od cesarja, naj jim pusti zatreli Rumune.

Take stvari smo čitali že pred par dnevi po letih, a jih potrjuje najnoveje vesti. — »Magyar Ország« trdi, da se rumunsko prebivalstvo oborožuje in da postaja nevarnost, da se Rumuni spustajo proti Madjarom, vedno več.

Vseh teh vesti ni možno — to se umeje — kontrolirati glede njih resničnosti. Ali narav in temperament Rumunov na jedni, in geografski položaj njihovih silišč na drugi strani, ne izključujejo možnosti, da bi ravno to pleme skušalo s silo izvit se iz madjarskega jarma. Rumuni trpe silno — kakor sploh vse narodnosti na Ogrskem — pod železno pestjo madjarskega šovinizma, ki ima ravno v organih javne uprave najbolj etičnih reprezentantov. Na jedni strani peče in ogorča to Rumune, na drugi strani pa stoji deštvo, da je ravno to pleme najbolj energično in samosvestno med vsemi nemadjarskimi narodnostmi na Ogrskem. To njihovo samosvestnost pa si moremo tolmачiti — kakor rečeno — po geografskem položaju njihovih silišč: za hrbtom imajo rumunsko kraljestvo, kraljestvo svojih soplemenjakov, a to sedetstvo jim je v veliko moralno oporo. V vednih stikih so

se svojimi svobodnimi brati in sestrskimi prijatelji vspodbuja, vera, da se obranijo, ako le hočejo.

Greci bi bila ta za Madjare, ako bi jim v tem, ko vidijo svojega v zlatu le v Fejervaryju in v čudniški kamerali, varstva nevarnost — od vseh posledic prebivalstva. Kajti na tem ni dvoma, da bi eventualni energični nastop Rumunov se svojim vzgledom deloval na druge zatirane, ali manje samozvestne narodnosti. Krutosti, ki so jih zgrešali Madjari na drugim narodi v deželah »krona sv. Štefana« bi se mogle še brziro meševati nad madjarskim narodom samim. In celo morda veliko poprej, nego v tem hipu smatramo za možno, bi mogli navstati dogodki, ki bi Madjare pahnili doli s piedstala vrtoglave nacionalne nezalomanije.

Prijateljski nasvet.

Čitajte laške novine, smo naleteli na neko brzojavko, v kateri je rečeno, da bo v italijanskem parlamentu, vložena interpelacija radi preganjanja Židov v Rusiji.

Interpelanti menijo menda, da Rusija še nima dovolj zmešnjave, provokacije po Židih, zato upajo te zmešnjave še pomnožiti. Svoječasnno smo bili svetovali Angležem in Amerikancem, naj si nabavijo par stotisočev Židov iz Rusije in naj tako rešijo »raveže« iz ruske »sužnjastice«. Sedaj pa svetujemo Italijanom, naj, ker so že tako usmiljeni, povabijo vsaj nekoliko tisočev Židov ter naj jih nasele v svoji blaženi državi. V Italiji je namreč, tako malo Židov, da jih tam skoraj ne poznamo. Mi tu v Trstu jih imamo le 5—6 tisoč, a jih je mnogo, mnogo — preveč. Ruskim Židom bo, po našem mnenju, najbolj pomagano, ako jim razni »civilizovani« narodi prekrbe udobnejše življenje, nego je imajo v Rusiji.

Z interpelacijami bo Židom presneto malo pomagano, pač pa treba tem — nedolžnim sirotam omogočiti, da se izselijo iz Rusije in sploh iz slovanskih zemelj — med ljudi, ki niso tako surovi, kakor smo mi Slovani!

Pravosodstvo na Črnogori.

Knez Nikočaj je odobril načrt novega civilnega pravnega reda, izdelanega od bivšega pravosodnega ministra Vojnovića. Ta načrt sloni na principu ustreznosti in svobodnega dokazovanja. S tem je stopil v veljavo prvi črnogorski civilno-pravni red. To pomenja popoln preobrat na polju črnogorskega pravosodstva: sedaj se je tudi Črnogora postavila drugim evropskim državam na stran kakor moderna pravna država. Črnogora ni imela doslej nikakega zakona o civilni pravdi. Sodišča so to bila doslej v civilnih stvareh le po izvestih migljajh prastarega srbskega občinskega prave. A to pomanjkanje civilnega pravnega reda v evropskem smislu je bilo neprijetno občutiti tudi v razmerih do drugih vnanjih držav. Sedaj je izpolnjena tudi ta verzal in je ustvarjena močnost, da se med našo monarhijo in sosednjo Črnogoro sklene nujno potrebna pogodba glede pravnega varstva.

Ukaz kneza Nikočaja je torej znamenit dogodek za Črnogoro in tudi za našo monarhijo, ker bo blagodejno vplival na pravne in kupčijske odnose med Avstro-Ogrsko in Črnogoro.

Drobne politične vesti.

Patrijarh Branković je bil povodom svoje petdesetletnice svečeništva izvoljen častnim mestjanom mesta Karlova.

Dalmacija na londonski razstavi. Na londonski razstavi bo imela Dalmacija posebno dvorano poleg dvorane češke in galiske. Z restavraterjem je dogovorjeno, da za ves čas razstave teči dalmatinsko vino.

Obsojen slovaški rodoljub: Evangeljski župnik, slovaški rodoljub Pavel Čoboda, je bil obsojen na šest mesecev zapora radi »hujskanja« proti Madjarom. Kraljevo sodišče v Pečanu je to kazeno znižalo na tri mesece, kurija v Budimpešti je to potrdila.

Obstrukcija železničarjev se obnavlja. Z Dunaja poročajo, da so se pogajanja med upravami privatnih železnic in zastopniki železniških uslužbencev nenadoma razbila in da utegne zopet priti obstrukcija. Pogajanja so se razbila vsled tega, ker se uprave privatnih železnic branijo priznati organizacije železničarjev ter se žajimi pogajati. Injavljajo pa, da hočejo raz-

pravljati samo z odposlanci lastnih železničarjev.

Včeraj popoldne so se na ministerstvu za železnice vršila nova posvetovalja med ministrstvom svetovalec baronom Bihausom in raznimi skupinami delegatov organizacij, ki jih je vodil poslanec Elbogen.

Domače vesti.

Še o slovanski knjižnici v Trstu. O tem predmetu sem govoril z raznimi prijatelji in znanci iz vseh slojev prebivalstva v našem mestu, pa sem dočel do uverjenja, da je vsakdo prepričan o potrebi take institucije. Še več. Čul sem tudi dovršenih želj in predlogov, ali za sedaj morajo ostati to le — želje. Navajam jih tu le v namen, da podkrepim žajim minimum naših potreb.

Nekateri pravijo: Mi potrebujemo ljudsko čitalnico, v katerih bi se mogli sešnebo delavci izobražati, čitaje razne revije (v prvi vrsti slovanske), leksikone in knjige ki se ne smejo odnašati iz knjižnice. Tega trebamo v Trstu kakor ozeblji solca, ker je naš delavski svet popolnoma zapuščen v tem pogledu. Čitalnice za narod nimamo. V onih pa, ki jih imamo, učiš se samo, kako treba strastkariti, voditi kampanje istično in (kar je še huje) vsevetočno politiko ter — kartati. (Prav je rekel Pavlinović: Čitalnice, to so vam igraonice). O globlji resni izobrazbi ni niti govora. Priprostemu svetu silijo v roke razne novine, a v tej dobi vrtoglavih reformacij je laglje umeti hud članek, s katerim se loml ves svet, nego hladno razlaganje umnikov, ki govorijo razumu in ne samo sreca in vročemu temperamentu.

Mi potrebujemo torej kak sedež, priprosto sobo, v kateri bodo imeli besedo velika duka, ki bodo vzgajali tudi naš narod za danšnje čase in za borbo bližnje bodočnosti. To je kramna ideja in ga ni, ki bi jej megal kaj prigovarjeti.

Pa pojmo za korak dalje. S čitalnico resnega čtiva so ozko spojena ljudska predavanja. Do sedaj smo videli poleg čitalnice in v njej samo plese, na katerih se (oprostiti, a! tako je!) le prerada goji Schillerjeva nemščina in tržaška italijanščina, pak koncerte in predstave, proti katerim pa, seveda ne more biti prigovora. V ljubki čitalnici bi morala zameniti plese prijateljska diskusija o pametnejih vprašanjih, nego je sama politika, potem predavanja in šola za analize. Tudi ta predlog podpiše gotovo vsakdo, ker je potreben za vseh nas, ki ne živimo od samega kruha.

Ali jaz bi šel za tri korake nazaj, ker treba prej začeti, in potem se le nadaljevati. Dalje je dolžnost vseh nas, pa tudi tebe dragi, ki velja, da naj drugi začno in potem da boš pomagal tudi ti, da položimo temelj nujni potrebi: meščanski knjižnici v Trstu. Vsakdo pravi: To je res naša potreba! Pa dobro: proučimo še par dni, pčtem zberimo se, [da počnemo delati! Od besede na delo! Ko se sestanemo, se bomo bolje umeli glede potankosti. Ob naših razmerah v resnici vidimo pred seboj samo trnje in kamenje, ali v moji domovini — rečimo na Visu — vpeva najbolje vino, da si tam ni govora o debelih poljanah. Semo kamenje in trnje — ali delavni Dalmatincev je znal izorati svoje kameno polje z motiko in minami. Delal je vtrajno, energično, in zaupal je svojim silam pak je premagal surovo prirodu. — Ako bomo tudi mi vtrajni, odstranimo tudi mi kamenje in trnje, a vest nam bo čista, ker smo storili svojo dolžnost.

J. Jedlowaki.

Občinske volitve v Volovskem-Opatiji so bili včeraj zaključene s popolnim, sijajnim vsehkom za hrvatsko narodno stranko. O jednoglasni volitvi za III. razred smo že poročali. Včeraj pa sta volila II. in I. razred V II. razredu so dobili nemški kandidatje po 11, hrvatski pa po 23 glasov, dočim je I. razred enoglasno volil hrvatske narodne kandidate.

Mi smo že povdarjali, da je letošnjim volitvam pripisovati posebno važnost radi samostojnega nastopa narodne hrvatske stranke. Nemci so si demšljali in tudi mnogih naših se je utrdilo mnenje, da so Hrvatje v Volovskem-Opatiji navezane na nemške glase, ako hočejo imeti občinski zastop v rokah. Nemci so nastopali tako samosvestno kakor da so oni faktor, ki se ga mora ne le uvaževati, marveč mu priznavati neka lo odločilno bemo-

sedo. — Temu nemškemu domišljanju je sedaj storjen konec. Mi Slovani moramo biti le hvaležni modrim in poštenim možem, ki jim je poverjena skrb za našo stvar in tej prevažni svetovnoznani in od tisočev tujcev obiskovani občini, da so se odločili za samostojen nastop, in čestitati moramo njim in — sebi na lepem vsepu, ki so ga dosegli. Ob tej priliki naj opozorimo našince, da je mnenje, mnogo razširjeno med njimi, češ, da Opatija živi le od nemških gostov, povsem krivo. Marveč moramo reči, da se tudi med tujimi gosti vedno močnejše pojavlja slovanski element. Vsepeh ravnokar dovršenih volitev je v dobro ilustracijo razmer v Volovskem-Opatiji.

Grški kralj v Puli. Včeraj zjutraj je moralah jahati »Amphitrite«, na kateri se je nahajala grška kraljeva obitelj na potu iz Benetk v Praj, radi silne burje iskati zavetja v pulskem pristanišču.

Imenovanje v finančni stroki. Finančni komisar Ernest Piber je imenovan finančnim tajnikom za obseg finančnega ratnateljstva v Trstu.

Nedeljski počitek v odvetniških pisarnah. Odvetniška zbornica na Dunaju je sklenila, da uvedejo odvetniki popolni nedeljski počitek v svojih pisarnah še prej, nego bo to vprašanje rešeno zakonitim putem.

Pasivni odpor stavcev v Ljubljani. Ljubljanska lista »Slov. Narod« in »Slovenec« sta v svoji včerašnji številki na prvi strani pričobila notico, da je vled sklepa zaupnega zbora tiskarjev na Kranjskem, ki je bil v nedeljo sklenan po § 2 dr. zak., so včeraj tipografi prišli s takozvano pasivno rezistenco v Ljubljani. Zato na prišeta omenjena lista razun omenjene notice in oglasov nikakega čiva. Upati je, se stvar konečno sporazumno med delodajalci in delojemalci poravnata, vendar je konečna rešitev odvisna od splošnega tajnega glasovanja vseh členov avstrijske tiskarske zveze, če vsprejemajo posredovalce tarifne določbe, ki so jih po inicijativi trgovskega ministerstva dogovorili delegatje delodajalcev in delojemalcev. To glasovanje se vrši danes. Danes se odloči, ako se člo v tiskarskih spravi v pravi tir, ali pa izbruhne splošna stavka vseh tiskarjev na Avstrijskem.

Na državni železniceh se znižajo cene za društvena potovanja in sicer pri 300 osebah za 40—50%, pri manjših družčinah pa za 20—30%.

V gorškem centralnem semenišču so se dne 5. in 6. t. m. vršili pismeni in ustni izpiti za izpraznjeni stolici bibličnih ved. Za stari zakon se je oglašil g. dr. Andrej Pavlica, stolni vikar v Gorici; za novi zakon pa gg.: dr. I. Tarlas, suplent v semenišču, dr. I. Meizlik, župnik v Pertevlah, dr. Anton Meechia, stolni vikar v Trtu in Josip Ličan, knez nadškofjski tajnik v Gorici.

Tržaški rodoljubom naznanja odbor macke podružnice družbe sv. Cirila in Metodija, da je te dni izročil imenik členov l. 1904. nekaterim gospodom z namenom, da ob danih prilikah opozore one svoje znance, ki lani niso bili člani omenjene podružnice, na to narodno dolžnost. Ob jednem naznanja odbor, da bo vled sprememba blagajnika v letšnjem letu novi blagajnik pobiral dševarino za leto 1905 še ves mesec prosinca 1906. To se zgodi poglavitno zaradi tega ker novi blagajnik zaradi nepoznanja oseb dosedaj ni mogel izvršiti svoje naloge, in pa, ker se posebno pred Božičem nabira denar tudi za božičnico. Konečno bodi še omejeno, da obsega imenik členov lanskega leta tako malo imen, da bi človek tega ne verjel z ozirom na naš življ v Trstu. Stavimo torej vsak po svoji moči, da bo to število letos večje!

Praktično-teoretični tečaj za babice. S 1. februarjem 1906 se otvori na o. kr učilišču za babice v Trstu praktično-teoretični tečaj v slovanskem jeziku. Ženske, ki se želé udeležiti tega pouka ne smejo biti stare nad 40 let; ako niso omočene, morajo biti stareje od 24 let. — Pri upisovanju morajo prinesiti seboj: 1. kratki ali rojstni list, slušajno tudi spričevalo poroke, vdove pa spričevalo o smrti soprega; 2. domovnico, ter spričevalo občinske oblastnije o dobrem vedenju; 3. spričevalo zdravlja in fizične sposobnosti, izdano od uradnega zdravnika politične oblastnije (okrajnega glavarstva, mestnega magistrata); 4. spričevalo cepitja koz, oziroma obnavitve cepljanja. Razun tega se morajo prikazati s šolskimi spričevali, oziroma

Sprejema vloge: na knjižice po 3 1/2 % obresti, na tekoči račun po 3 1/2 % obresti z odpovedjo 8 dni, na žiro račun 3 1/2 % brez odpovedi do K 40.000, za večje zneske pa se je treba glede odpovedi sporazumeti.

Vse vloge se potrjuje v tozaštevni knjižici.

Izdaja nakaznice na vsa glavna tržišča monarhije in inozemstva in dovoljuje kredit proti dokumentom ukrepanja.

„JADRANSKA BANKA“ v TRSTU.
ulica Nicolò Macchiavelli 26.

eskomptuje menice, daje predujme na vrednostne papirje kakor tudi na blago, ležeče v javnih skladiščih.

Preskrbuje vsa borzna naročila najhitreje in najvestneje pod kulantnimi pogoji.

Kupuje in prodaja vrednostne papirje vsake vrste, devize, inozemski zlati in srebrni denar ter bankovce, vnovčuje kupone in izžrebane vrednostne papirje pod najugodnejšimi pogoji.

Posreduje in konvertira hipoteke pri prvih hipoteknih zavodih pod najugodnejšimi cenami.

MALA OZNANILA.

V novi prodajalnici je stvin in kolonijal Petra Peterneel v ulici Giulia št. 76 je v dobri vaokovrste jestvine kakor: kava, riž, testenine (rageljske), sladkor, turšine in beše moko, naravno maslo, sveže, mleko, jedilno olje prve vrste po 36 novč.

— Blago vedno sveže. —

Podpisani priporoča svojo **NOVO PEKARNO IN SLADČIKARNO** pri Sv. Jakobu (ulica 12 (staveni st. 50)). Vedno svež kruh. Pošiljanje na dom. Sprejema naročila in domači kruh v pecivo. **Postrežba točna.** **Benedikt Suban**

MIRODILNICA
Henrik Bonetta
ul. Carradori 18 (vokal Goppa)

Specijaliteta navadnih in medicinskih drog, barv, pokosti, lakov, škot, čopičev, navadnega in parfumnega mila, petroleje, spirita (čiste) za gorile. — Barvilo za čiščenje vina.

Niske cene.
Prodaja na debelo in drobno

Iv. Kopač
svečar v Gorici
priporoča priznane najboljše in najcenejše **voščene sveče**
Cenik brezplačno in franko.

V najem se odda soba s prostim udomom (s posteljami). Na željo tudi s hrano. Ul. Industria št. 2, III. nadst., vrata 11.

Prodajo se takoj na razstavi odlikovane slike, slikarja Beda: Mazuranič, Jelačić, Strossmayer. — Naslov pri „Edinosti“.

Podpisana priporoča slav. občinstvu svojo

gostilno

ki se nahaja v
ul. Giovanni Bocaccio, vogal Via Gazzoletti (ul. Miramar, vis-a-vis jahališča Bachschmidt).

Toči vino prve vrste in pivo, ter kuhinja je preskrbljena z gorkimi in mrzlimi jedili.

Priporočivši za obilen obisk bilježi spoštovanjem

MARIJA vdova ČOKELJ.

Barvanica, pralnica in čistilnica na suho na parno moč

Albin Boegan

Trst - ul. Farneto št. 11 - Trst.

Ne da bi se razdrla, se obleka barva, pere in na suho očisti z največjo točnostjo. — Barva, pere in lika se pregrinja, blago od pohištva, pokrivala itd. — Na par se moči suknjeno blago.

Za božično in novoletno darilo!
Čudo v ceno!

500 komadov samo za gold. 1-85.

Ena krasna zjamčeno dobro idoča precizijaska ura na 36 urni tek s pozlačeno verižico. 1 krasna špila s ponar. biseri, kravato, 1 pozlačen prstan s ponar. kamnom za gospode ali dame, 1 krasna garnitura gumbov iz 3% double zlata za manšete, ovratnik in prsa, 6 platnenih žepnih rut, 1 jako lepa žepna pisalna oprava, 1 krasno žepno ogledalo v skatljici z glavnikom, 1 lepo dišeče toaletno milo, 1 vez. beležnica, 12 razglednic slavnih umetnikov zadnjega stoletja, 72 angl. pisalnih peres in 395 raznih reči, ki so v hiši neobhodno potrebne. Vse skupaj z uro, ki je sama toliko vredna, stane **10 gold. 1-85**. Pošilja na povzete ali predplačilo.

H. SPINGARN, Krakov št. 43.

Kdor naroči 2 zavitka, vdobi v dar 1 lep žepni nožič na dve rezili, pri več kot 2 zavitkih se priloži vsakemu po 1 tak nožič. Za kar ne ugaja se denar takoj povrne.

S. Dr. Sterger,
c. kr. zdravnik v Ljubljani, je v kloroznih slučajih in pri okrevajočih otrocih z najboljšim vspehom rabil

železnato vino

G. PICCOLIJA, dvornega založnika
Nj. Svetosti in lekarja v Ljubljani.

Polliterska steklenica velja 2 kroni in se vnanja naročila točno izvrše.

Velik izbor inozemskih in lokalnih vzorcev.

Pozor! Pozor!
Nova krojačnica.

Piazza della Barriera 3 I.

Slovenski napis.

Izvršuje vsa v krojaško stroko spadajoča dela v popolno zadovoljnost. — Najnižje cene! Priporoča se udani

Slavoj Škerl.

Najkoristnejša božična darila so **SINGERJEVI ŠIVALNI STROJI.**

Vkupi se jih le v onih prodajalnicah, koje imajo to napisno tablo nad vratmi:

SINGER & Co. akc. društvo za šivalne stroje.
TRST CORSO 34 TRST

Narodni kolek je
vdobiti pri upravi
„Edinosti“

TOVARNA POHIŠTVA IGNAC KRON

TRST, ULICA CASSA DI RISPARMIO 5
MEBLOVANJE PO NAJMODERNEJŠIH SARTEVAB
KATALOGI BREZPLACNO.

Prava radost

so za vsako gospodinjio izborne testenine **Žnideršič & Valenčič-a**, ako pozna različne načine izdelovanja juhe, prikuhe in močnatih jedil.

Tržaški grafični zavod

A. G. Salom

TRST Corso št. 2 Telefon 742

Pečati od kavčuka, kovine ali elastike.

Numeratori. Paginatori. Vrežbe. Artistični in trgovski pečati. Pisalni stroji ter stroji za pomnoževanje s pripadki. Napisni črke od cina, bronu in pokosti. Fonografi, gramofoni, cilindri in plošče. Eliografični papir za pomnoževanje s pomočjo luči. — Mehanična delavnica za popraviljanje pisalnih strojev vseh vrst.

Se govori slovensko in hrvatsko.

5 kron in več zaslužka na dan!

Iščete se osebe obeh spolov, ki bi pletle na naših strojih priprosto in hitro delo vse leto doma. — Ni treba znati n česar — Oddaljenost ne škodi nič in blago prodamo mi.

— Družba pletilnih strojev za domače delavce —

Thos H. Whittik & Co.

PRAGA, Petrske náměstí 7-156 — TRST, ulica Campanile 13-156.

C. VECCHIET

ZLATAR

TRST - Corso št. 47 - TRST

Bogati izbor zlatanine, srebrnine, dragocenosti in žepnih ur.

Kupuje ali zamenja staro zlato in srebro z novimi predmeti.

Sprejema naročbe in popravlja vsakovrstno zlatenino, srebrnino in žepne ure.

Gene zmerne.

„Slavija“

vzajemna zavarovalna banka v Pragi. — Rezervni fond 31.865.386-80 K, izplačane odškodnine: 82.737.159-57 K.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države s vsakosni slovensko-narodno upravo.

Vsa poljska čaja:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastni bančni hiši v Gospodskih ulicah 12

Mejnarno spedijsko posredovanje

Caro & Jellinek

Trst ul. Romagna št. 2 Trst.

Podružnice: Dunaj, Budapešt in Lvov.

Zastopstva na vseh glavnih trgih tu- in inozemstva.

Se priporoča za preskrbljenje seljenj s zaprtimi blazinjenimi vozovi za pohištvo toli v mestu koli v tu- in inozemstvu.

Pakovanje za prevoz po morju.

Posebno ugodni pogoji za vojaške osebe in državne uradnike

Posiljate vsake vrste po stalni nizki prevoznini.

Proračuni brezplačno.

Kampanja v najem

Kampanja v bližini turškega pokopališča z hišo, v kateri se nahaja soba, kuhinja, hlev za blago in prašice ter vodnjak pred hišo, se odda takoj v najem.

Podrobnosti se izve v ulici Bergamasco št. 12, v prodajalnici Šturm.

V pomnožitev osobja sprejmeva

za modni in svileni odevlek dobro

izurjenega pomočni kaveščega slo-

venskega, ital. in nemšk. jezika več

po dogovoru. Prva goriška modna

in manifakturna trgovina

Pregrad & Černetič

Gorica, Trgovski dom.

ANTON SKERL

mehanič, zaprišeženi zvedeno.

Trst - Carlo Goldonijev trg 11. - Trst.

Zastopnik tovarne koles in motokoles „Puch“

Napeljava in zaloga električnih zverčkov. Izključna

prodaja gramofonov, zonofov in fonografov. Zaloga

priprav za točiti pivo. Lastna mehanična delavnica za

popravljanje šivalnih strojev, koles, motokoles itd.

Velika zaloga pripadkov po tovarniških cenah.

TELEFON št. 1734.

Hočete se prepričati?

Obiščite velika skladišča

Marije vdove Salarini

Ponte della Fabra 2 ul. Poste Nuove 5

(vogal Torrente). „Alla Città di Londra“

Velik izbor izgotovljenih oblek za moške, dečke

in kostumov za otroke. Površniki, močne jope, kožuh, paletot - ranglan. Obleke za dom in delo. Delavske

obleke. Tirolski loden. Nepremočljivi plašči (pristni

ang.ški). **Specijaliteta:** blago tu- in inozemskih

tovarn. Izgotavljajo se obleke po meri po najnovejši

modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah.

Nad 40-leten vspeh.

Najstarejša medicinska specialiteta naše

pokrajine.

PASTIGLIE PRENDINI

(od ogolunjene sladke skorje)

Iznajditelj in izdajatelj P. PRENDINI

v TRSTU.

Odlikovane z kolajnami in diplomami na

prvih mejnarodnih razstavah.

Počaščene se zaupanjem odličnih zdrav-

nikov ter predpisane kot domače zdravilo

pri: gribolu, kašlju, hripavosti, upa-

dani glas, kataru.

Zamorejo jih uživati tudi otroci, nadalje

pevci, govorniki ter učitelji, da zadob

čist in svež glas.

NB. Pazite na nepoštene ponarejanja ter

zahtevajte vedno „Pastiglie Prendini“.

V skatlicah: v lekarni „Prendini v

Trstu“ ter v vseh boljših lekarnah tukaj

in v Evropi.